

שלהבת אחזה

ביאורים

גרמניה — ויש אומרים שמבחינה נפשית לא החלימה מעולם מן הטראומה של אותה שואה.

המערכה הראשונה:

הקונספירציה

יש הרואים את ההיסטוריה דרך הוריה המנועול של מזימות אפלות. בעלי תפיסה היסטורית „קונספירטיבית“ זו חשודים תמיד בפאראנוייה, בתסביך-הרדיפה. מולם, ואולי כתגובה עליהם, קיימת אסכולה הפוכה, המכחישה בנעם ובנילוול כל חשד כאילו כוחות-סתר מכוונים את ההיסטוריה.

שני הצדדים בוויכוח זה טוענים.

בשנים האחרונות נתגלו בארצות-הברית עובדות ללא-ספור, שהוכיחו כי לבעלי התפיסה הקונספירטיבית יש הרבה יותר יסוד לאמונתם מכפי שנהגו רבים לחשוב. לעיני העולם המשתאה והנדהם נסתבר כי מוסדות-ביון אמריקאיים פועלים בכל הארצות, משחדים מדי נאים ועיתונאים, זוממים מעשירי-צח פוליטיים, חותרים תחת אירגונים ומפלגות, עוסקים בפריצות ובחטיפות. לא היה ספק כי האירגונים המתחרים של ברית-המועצות עוסקים באותה פעילות עצמה. אף הם בהיקף גלוי בלי שתי ממלכות-ענק חשאיות חובקות את כדור-הארץ, ולצידן הרבה ממלכות-סתר קטנות יותר.

במיוחדת לבנון, היתה לפובניסטר ואירי גונים חשאיים השפעה עצומה, עד כי נדמה לעיתים שהמליחמה כולה לא היתה אלא גירוי פומבי של מילחמות נסתרות.

כשפרצה המליחמה, נראתה תמימה יחסית. בלבנון שלט מימסד „ימני“ של בעלי רכוש, שחילקו את כל האות השלטון בין איליהן-נוצריים ומוסלמיים, על-פי מפתח קבוע. עם שינוי היחס המיספרי בין העדות, בעיקר בות ריבוי הילודה המוסלמית, תבעו המוסלמים חלק גדול יותר בעוגה. הדור האינטלקטואלי החדש, ה„שמא“ לזי בעיקרו, תבע לבטל ביכלל את המפתח העדתי, ולהפוך את לבנון למדינה דמוקרטית וחילונית רגילה.

אילו קיבלו מנהיגי המיססד הנוצריימני תביעה צודקת זו בעוד מועד, היתה המליחמה נמנעת. אולם הם לא נכנעו, והתכוננו להילחם על זכויות-היתר שלהם בכוח הנשק.

האם היתה זאת עקשנות סתם של מנהיגי גות זקנה שלא רצתה לזאת, כפי שהיה נדמה אז — או שהמנהיגים הנוצריים פעלו מלכת-חילה בהדרגת האח הגדול מעבר לים, שרצה לנצל את המצב למטרותיו?

לפחות פקיד בכיר אחד שפרש מן הסוכנות המרי כזית לביון של ארצות-הברית (סייאיי-אי) טען לאחר מכן שהכל תוכנן מראש על-ידי הסייאיי-אי, ושתחנתו של מוסד זה באתונה הפכה המיפקדה האזורית של הר מזימה.

לפי גירסה זו חששו האמריקאים שמא תהיה לבנון החדשה, אחרי הרפורמה, שמאלית-רדיקלית, ותשרת את האינטרסים של ברית-המועצות. לכן הבטיחו לסוכנם הראשי בלבנון, הנשיא סוליימן פראנגייה, תמיכה צבאית ומדינית אם יתנגד לשינוי.

יתכן, כמובן, שלא היתה קונספירציה, וכי הדברים התארגנו כך מעצמם, בכוח התאוצה הטבעית של האינטרסים.

כך או כך, המליחמה התחילה על רקע זה. לרשות שני הצדדים עמדו אירגונים מזויינים. לשניהם היו בעלי ברית שדאגו לציידם בנשק ובכסף. היתה זאת מליחמה בין המיססד הנוצריימני ובין קואליציה מוסלמית-שמאלית.

אשר היתה ניטרלית, ויאסר עראפאת אף ניסה לתווך כדי למנוע את הפלמת המליחמה, שבה לא יכלה התנועה הפלסטינית להרוויח דבר. אולם היסודות הרדיקליים בתנועה הפלסי

אין זאת מליחמה פשוטה בין נוצרים ומוסלמים. לצד ה„נוצרים“ לוחם הצבא הסורי, שהוא מוסלמי בעיקרו. בצד ה„מוסלמי“ בולטים מנהיגים פלסטיניים נוצריים, כמו ג'ירג' חבש.

אין זאת מליחמה רגילה בין „ימין“ ו„שמאל“. הסור רים, שהצילו את הנוצרים מכליון, הגדירו את עצמם כ„שמאליים“, והיו עד כה בעלי-הברית העיקריים של ברית-המועצות במרחב. לפחות באופן חלקי וכו ה„מוסלמים“ בתמיכה מצרית, דווקא בשעה שמצריים עצמה זוה בהתמדה ימינה.

אין זאת מליחמה פשוטה בין סורים ופלסטיניים — כי לצד הסורים לוחמים האירגונים הפלסטיניים הפרוי סורים, אל-צעה וגדודי צבא-השיחור הפלסטיני — נגד אש"ף הפלסטיני.

אין זאת מליחמה בין שני גושים בעולם הערבי, כי רוב המדינות הערביות נקטו כלפי הצדדים יחס דו-ערכי.

אין זאת גם מליחמה רגילה בין שני הגושים הערביים. ארצות-הברית אמנם תומכת בגלוי בצד אחד — אך ברית-המועצות היא הרבה יותר מסוייגת, ובניגוד לעמדתה כלפי כל שאר הסיכסוכים בעולם, היא פוסחת על שתי הסעיפים.

מליחמת-לבנון כוללת את כל היסודות הי אלה, בצורות משתנות ומורכבות. היא מליחמת-אזרחים לבנונית, מליחמה בין-עדתית ודתית, מליחמה בינערבית וחלק מן המאבק הי גדול, וניסת על כל אלה, היא הפכה לחלק ממליחמת ישראל-ערב, בצורה ששונתה את עצם מהותה של מליחמה נוסנה זו.

ניתן היה להשוות את מליחמת-לבנון למליחמת שלוי שים-השנה באירופה, מלפני 350 שנים. אותה מליחמה היתה ביסודה מליחמת-אחים דתית, אך נוצלה על-ידי מדינות שכנות בלי כל קשר לויקתן הדתית, כשקאתולים כורתים ברית עם פרוטסטנטים ופרוטסטנטים אחרים עם קאתולים אחרים, וכל מעצמות-העולם של אותם הימים מעורבות בה בצורה זו או אחרת. במשך דור שלם שימר שה גרמניה שדה-הקרב לכל מאבקי-הכוח העולמיים. מרבית תושביה הושמדו, ומרבית שיטחה נהרס. כאשר נסתיימה המליחמה, היו דרושים דורות רבים להחלמת

צילוי הצופרים של מכוניות-המישטרה, הלם האלות וזעקות-השינאה של המוני קנאים, נחתם בתום תשל"ה הסכסכהביניים בין ישראל, מצריים ואר-צות-הברית.

בחלל ריחפו מילים ומושגים כמו „שיפולי המער ברים“, „תחנות-אתרעה“, „איוור-חיץ“, תשומת-לב המדינה היתה מרותקת כולה אל גבולה הדרומי, שזו באיטיות — אחרה.

המטרה המוצהרת של ראש-הממשלה היתה לבודד את האוייבת העיקרית, סוריה — הקיצונית שבין מדינות-העצמות, בעלת-החסות של חזית-הסירוב הפלסטינית, בעי לת-הברית העיקרית של ברית-המועצות במרחב.

בתום תשל"ה השתנה מצב זה באופן מהפי כני, עד ללא-הכר.

תשומת-הלב של המדינה היתה מרותקת כולה אל גבולה הצפוני, שזו באיטיות — קדימה. הגבול הדרומי היה חסר-עניין. הוא היה רדום. למל היותר גרם לוויי כוחים הסרייהתלהבות על הפרות הדדיות פעוטות של הסכסכהביניים, הזות גדוד או קידוח-נפט במיפרץ-סואץ. בחלל ריחפו מילים ומושגים כמו „הגדר הטובה“, „הסגר ימי“, „שער דובב“.

הרעיון של „סוריה רכתי“, שנראה כעבר כמפלצת מורפנית המאיימת על קיום המדינה, נראה לפתע כחזון חיובי, המבטיח שלום. כי רמת-ההגון שררה הרמוניה כימעט אירדית. בזירה המדינית היה קיים שיתוף-פעולה גלוי בין ישראל וסוריה, ולפי גירסתה האחרונה של העיתונות הזרה, היה קיים שיתוף דומה בזירה הצבאית.

לכל זה גרם המאורע המכריע בחייה של ישראל בשנת תשל"ו: מליחמת לבנון.

היא שינתה כליל את מערכות ישראל, פתחה לפניו סיכויים וסכנות שמעטים חלמו עליהם לפני שנה.

מי לוחם במי?

שה להעלות על הדעת מליחמה מסובכת ומורכבת יותר מזו הנטושה בלבנון.

אחר-הגבורה של תשל"ו: תל-אל-זועתר, שמגיניו קראו לו „מצדה הפלסטינית“